

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ
ОСВІТИ**

ПРОБЛЕМИ ОСВІТІЙ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 85

Київ, 2015

Проблеми освіти: Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – 238 с.

Для викладачів, аспірантів, науковців і керівних працівників освіти та навчальних закладів.

Редакційна колегія:

Ю.М. Коровайченко (в.о. головного редактора),

Ю.В. Ївженко (відповідальний секретар),

М.І. Жалдак, Б.Г. Кременівський, В.І. Луговий, О.І. Леута, О.І. Ляшенко,

М.Ф. Степко, В.В. Олійник, І.Ф. Прокопенко, В.О. Радченко, М.Б. Євтух,

А.С. Чайковський, Д.В. Чернілевський, Й. Польтуржиські, Н.І. Шевченко.

У збірнику вміщені матеріали наукових досліджень учасників XIII Міжнародної науково-методичної конференції «Сучасні технології формування духовно-патріотичних і національно-демократичних цінностей студентської молоді у контексті євроінтеграційних процесів», організованої Міністерством освіти і науки України, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти, Академією міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, Житомирським державним педагогічним університетом імені І. Франка.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Рекомендовано до друку вченого радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідоцтво Серія KB № 12814-1698Р від 1.06. 2007 р.

Збірник включено до переліку наукових видань ВАК України, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з педагогічних наук (Постанова № 1-05/2 від 26.01.2011 р.)

Адреса редакції: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36.
тел. (044) 248-19-64

© Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, 2015

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, тел./факс: (044) 248-25-13

21.10.2015 № 21/10 - 626

На № _____ від _____

**Вельмишановні учасники ХІІІ Міжнародної науково-методичної
конференції, викладачі, співробітники, студенти!**

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України вітає Вас з початком роботи конференції «*Сучасні технології формування духовно-патріотичних і національно-демократичних цінностей студентської молоді у контексті євроінтеграційних процесів*».

Сучасні тенденції розвитку державотворення та соціально-економічних процесів потребують нових підходів до духовно-морального виховання та формування особистості на основі синтезу науки, освіти, релігії, культури.

Всебічне обговорення на пленарному та секційних засіданнях питань пов'язаних з проблемами формування професіоналізму та моральності молоді, з стратегічними напрямами виховання, гуманістичними вимірами освіти, впровадження нових освітніх технологій буде реальним внеском у розвиток освіти, науки, культури України.

Користуючись нагодою, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти висловлює особливу подяку організаторам: Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, Вінницькому соціально-економічному інституту Університету «Україна», Житомирському державному університету імені І. Франка, Університету менеджменту освіти НАПН України за співпрацю в розробці науково-методичних матеріалів щодо інтеграції України в Європейський простір.

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти і надалі співпрацюватиме з організаторами конференцій у контексті подальшого духовного та культурного розвитку молоді.

Зичимо учасникам конференції творчих здобутків, успіхів у реалізації сміливих задумів та планів.

Заступник директора

К.М. Левківський

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО АВТОРА ПРОЕКТУ ПРОФЕСОРА Д.В. ЧЕРНІЛЕВСЬКОГО.....	7
Антонова О.Є., Шарлович З.П. ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНІ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	9
Альшевська Н. М. ДУХОВНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ГУРТКІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	14
Барановська Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ «ВИКЛАДАЧ – СТУДЕНТ».....	19
Барно А.Н., Барно Т.А. ПАРАМЕТРЫ ФОРМИРОВАНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ В НОВЫХ УСЛОВИЯХ.....	23
Березюк О.С. ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	37
Білоус Н.П. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ	41
Бут Я.В., Костюк Д.А. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВИЩИХ ШКІЛ ФРАНЦІЇ, ЇХ МІСЦЕ В СУЧASNІЙ ВИЩІй ОСВІТІ	44
Валенкевич О. В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	48
Ван Інзюнь ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО- ВИКОНАВСЬКОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	52
Власенко О.М. ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ПАТРІОТИЗМУ ЯК ДУХОВНОЇ ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА	57
Вознюк О.В. РОЗВИТОК ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ РИС КРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ	60
Гладкова В.М., Лівшун О. В. АКМЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ	66
Данильчук Л.О. ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЗАСОБАМИ ІКТ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ	70
Дубасенюк О.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРНОЇ СТРУКТУРИ ПРОЦЕСУ ОВОЛОДІННЯ ВИХОВНОЮ МАЙСТЕРНІСТЮ ПЕДАГОГІВ В РОБОТІ З УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДДЮ	75

Єремеєва В.М.	
ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІСТИЧНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	81
Желанова В.В.	
СМISЛОВI АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТньОГО ПЕДАГОГА.....	85
Козлакова Г.О., Коваленко О.М.	
МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В РАМКАХ ПРОГРАМ СТАЖУВАННЯ ТА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПОЛЬСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ.....	89
Козловський Ю.М.	
ГАРМОНІЗАЦІЯ ЕДУКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ	97
Колеснікова І.В.	
МЕДІА-КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ: АНАЛІЗ КАТЕГОРІЙ ТА ПОНЯТЬ	102
Коновальчук І.І.	
УМОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СІМ'Ї	106
Коновець С.В.	
ВПЛИВ ОБРАЗУ МАТЕРІ НА ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗРОСТАЮЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	111
Корчинський В.С.	
ГЛОБАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я І ЗДОРОВ'ЯФОРМУЮЧА ОСВІТНЯ СИСТЕМА	117
Космачева Н.В.	
СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ У МОЛОДЕЖІ	123
Лець О.Г.	
ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	126
Лін Сяо	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ УМІНЬ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	131
Маркова Т.В.	
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇЇ КОМПОНЕНТИ	135
Мельник О.Ф.	
РОЛЬ І МІСЦЕ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ ВИРОБНИЦТВА ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	140
Мирончук Н. М.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В КОНТЕКСТІ САМООРГАНІЗАЦІЇ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	147
Павленко В.В.	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	152
Подоляк В.О.	
ЕТАПИ (РІВНІ) УСВІДОМЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИК У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ, ЇХ ОЗНАЧЕННЯ ТА МОЖЛИВА ІНТЕГРАЦІЯ.....	158

Пузирьов В.Є.	
ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ.....	166
Розина О.В.	
КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ ХАРАКТЕР ПРАВОСЛАВНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ И СУБЪЕКТНАЯ ПОЗИЦИЯ УЧИТЕЛЯ	170
Сидорчук Н. Г.	
КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОФЕСІЙНИХ КАДРІВ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ТИПУ	174
Синицын В.М.	
ДУХОВНАЯ КУЛЬТУРА КАК ФАКТОР ВНУТРЕННЕЙ ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА	179
Сліпчишин Л.В.	
ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЗВИТОК У ГУРТКУ.....	181
Сологуб А.І.	
ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	186
Соляр Л. В.	
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СУЧASNІЙ СТАН РОЗРОБЛЕНОСТІ	195
Ставицька І.В.	
СУЧASNІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	199
Столяренко О.В., Столяренко О.В.	
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ.....	204
Тарасенко Г.С.	
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ОСВІТОЛОГІЇ В УКРАЇНІ.....	207
Шанскова Т. І.	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ДРУГОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	211
Чирчик С.В.	
МАТЕМАТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕГРЕСІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ОПТИМІЗАЦІЙНІЙ МОДЕЛІ «ІНТЕГРАЛ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИЗАЙНЕРА»	217
Ягупов В.В.	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ.....	224
Яценко С.Л.	
ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ	231

4. Гончаренко С. У. Гуманітаризація загальної середньої освіти // Початкова школа. – 1995. – № 3. – С. 4-10.
5. Енциклопедія освіти : [гол. ред. В. Г. Кремень] / Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Кондрашова Л.В., Буряк В.К., Гапоненко Л.А. Индивидуальная работа студентов по педагогическим дисциплинам. – Кривой Рог, 1995. – С. 3-27.
7. Рабунский Е.С. Индивидуальный подход в процессе обучения школьников. – М., 1975. – 193 с.
8. Савченко О.Я. Від людини освіченої – до людини культури: Ціннісні орієнтації загальноосвітньої підготовки учнів // Педагогіка. – 1995. – № 3 – С. 5-16
9. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М., 1990. – 263 с.

УДК 378.011.3-051

ЖЕЛАНОВА В. В.,

док. пед. наук, професор

(Університет імені Бориса Грінченка м. Київ)

СМISЛОВI АСПЕКТИ ПРОФЕСIЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Представлено професiйну компетентнiсть майбутнього педагога у площинi її смыслового наповнення. Розглянуто смысловi складники професiйної компетентностi "за вертикалью", а саме, смыслову установку, смыслову диспозицiю, особистiснi цiнностi. "За горизонталлю" висвiтлено динамiку змiн смыслових складникiв професiйної компетентностi у форматi процесу смыслогенезу. Розкрито сутнiсть зазначеного процесу вiдповiдно до професiйно-адаптивного, професiйно-iмiтaцiйного, професiйного етапiв становлення професiйної компетентностi майбутнього педагога.

Ключовi слова: професiйна компетентнiсть, смыслогенез, смысловая установка, смысловi диспозицiї, особистiснi цiнностi.

Представлена профессиональная компетентность будущего педагога в контексте ее смыслового наполнения. Рассмотрены смысловые составляющие профессиональной компетентности "по вертикали", а именно, смысловая установка, смысловая диспозиция, личностные ценности. "По горизонтали" освещена динамика изменений смысловых составляющих профессиональной компетентности в формате процесса смыслогенеза. Раскрыта сущность данного процесса в соответствии с профессионально-адаптивным, профессионально-имитационным, профессиональным этапами становления профессиональной компетентности будущего педагога.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, смыслогенез, смысловая установка, смысловые диспозиции, личностные ценности.

The professional competence of future teacher is presented in the plane of its semantic content. Semantic components of professional competence is considered "for vertical", namely, semantic setting semantic dispositions, personal values. "For horizontal" the dynamic changes of semantic components of professional competence is highlighted in the form of process sesnogenesis. The essence of the indicated process is revealed according to the pre-professional-adaptive, professional-imitative and professional stages of formation professional competence of future pedagogue.

Keywords: professional competence, sensogenesis, semantic setting, semantic dispositions, personal values.

Процес модернізацiї вищої освiти в Українi пов'язаний зi свiтовими тенденцiями й базується на впровадженнi нової освiтньої парадигми, що орiєнтована на компетентнiстний вимiр. Такий пiдхiд детермiнований певними причинами, а саме: тенденцiєю до iнтеграцiї та глобалiзацiї свiтової економiки; необхiднiстю гармонiзацiї європейської освiтньої системи вiдповiдно до завдань Болонського процесу. При цьому компетентнiстний пiдхiд базується на позицiї, що в процесi навчання майбутнiй фахiвець повинен набути певнi практико зорiєнтованi знання i розвинuti соцiально i професiйно важливi якостi, володiючи якими вiн зможe стати успiшним у життi. До того ж у сучасних науках про людину: фiлософiї, психологiї, аксiологiї, культурологiї – переконливо показано, що серед професiйно-особистiсних якостей вагомими є смысловi утворення як складовi мотивацiйно – смыслової i цiннiсної сферi особистостi. Оскiльки, саме смыслi, є тiсю iнстанцiєю, яка

підпорядковує собі інші життєві проявиособистості (О. Леонтьєв). Тобто компетентнісна орієнтація сучасної освіти пов'язана з її смисловим вектором.

Компетентнісний підхід у системі освіти став предметом наукового дослідження Н. Бібік, О. Дубасенюк, Я. Кодлюк, О. Локшиної, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоевої та ін. Різні класифікації компетенцій, що визнані педагогічною спільнотою розробляються у працях О. Бондаревської, А. Деркача, І. Зимньої, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Петровської та ін. При цьому зазначені автори використовують поняття „компетентність” та „компетенція” для визначення результативно-цільових аспектів процесу навчання, а також для опису особистісних якостей майбутнього фахівця. Феномен „професійної компетентності” досліджено у працях С. Гончаренко, В. Журавльова, І. Зязюна, В. Калініна, Л. Карпової, І. Колеснікової, В. Сластьоніна, К. Шапошнікова. Доцільність впровадження в сучасну систему вищої освіти контекстно-компетентнісного підходу доведено у роботах А. Вербицького, О. Ларіонової.

Сучасні дослідження смислової проблематики представлені такими провідними науковими напрямами: дослідження смислових установок (О. Асмолов); формування смислових утворень (Б. Братусь); обґрунтування смислової концепції особистості (Д. Леонтьєв); концепція смислової динаміки (Ф. Василюк); вивчення усіх сучасних понять і категорій педагогіки та психології крізь призму їхнього смислового “наповнення” в межах нового наукового напряму – “смислової дидактики” (І. Абакумова, П. Єрмаков, В. Фоменко). Проте при такій високій зацікавленості компетентнісною й смисловою проблематикою, розгляд питань щодо реалізації компетентнісного підходу у контексті його смислового наповнення залишається поза увагою науковців.

Мета статті – проаналізувати смислові аспекти професійної компетентності майбутнього педагога, а також динаміку їх змін.

Отже метою фахової підготовки майбутнього педагога у ВНЗ у форматі реалізації положень компетентнісного підходу є формування його професійної компетентності. Існують погляди, відповідно до яких вона є вагомими складником професіоналізму особистості та діяльності, умовою становлення професіонала (А. Деркач); здатністю людини до рішення певного класу професійних завдань (Г. Рузавін); готовністю й здатністю приймати ефективні рішення при здійсненні професійної діяльності (К. Шапошников).

Беручи до уваги окреслені позиції, ми вважаємо, що професійна компетентність – це характеристика фахівця, що інтегрує його провідні професійно-особистісні якості, а також готовність реалізувати їх у ситуаціях професійної діяльності. Структура професійної компетентності майбутніх педагогів представлена мотиваційно-ціннісним, когнітивним, операційно-діяльнісним компонентами.

Зауважимо, що у представленій статті зосереджується увага на мотиваційно-ціннісному компоненті професійної компетентності, а саме на її смисловому складнику.

Варто зазначити, що у смисловій сфері особистості майбутнього педагога як інтегрованому конструкті в єдності її структурно-функціональних та динамічних аспектів ми виокремлюємо смислову установку, смислову диспозицію та особистісні цінності. Розглянемо їх докладніше.

Смислова установка, за визначенням Д. Леонтьєва, є складником виконавчих механізмів діяльності, що відбуває в собі життєвий смисл об'єктів і явищ дійсності, на які ця діяльність спрямована, і феноменологічно виявляється в різних формах впливу на протікання актуальної діяльності [3, с. 184]. Цей вплив може зводитися до однієї з 4-х форм: стабілізувальний вплив, перешкоджальний вплив, відхиляючий вплив і дезорганізуючий вплив. Отже, є очевидним, що смислова установка майбутнього педагога складається й функціонує в межах конкретної окремо взятої діяльності. Вона ситуативна й не є інваріантним утворенням.

Смислову диспозицію визначають як ставлення до об'єктів і явищ дійсності, що має для суб'єкта стійкий життєвий смисл, яке консервується у формі фіксованої установки й проявляється в ефектах особистісно-смислової й установочно-смислової регуляції, не пов'язаної з мотивом актуальної діяльності [3, с. 213]. Тобто смислова диспозиція є

наддіяльнісним утворенням, у якому виокремлюється змістовна сторона, що розкривається через ставлення особистості; і динамічна сторона, що ґрунтуються на понятті фіксованої симислової установки, що є близькою до поняття професійна установка. Отже, беручи до уваги зазначене, можемо вважати, що симислова диспозиція майбутнього педагога інтегрує симислове ставлення до майбутньої професії, а також педагогічну установку (фіксовану установку) й пов'язана з осмисленістю знань, з умінням зробити свій симисловий вибір, з розумінням свого місця в професії.

Саме симислові диспозиції породжують особистісні цінності, які євищим утворенням в ієархії складників симислової сфери особистості й становлять, за визначенням Д. Леонтьєва, „консервовані” відносини зі світом, узагальнені й перероблені сукупним досвідом соціальної групи. З огляду наведено трактування особистісних цінностей є очевидною їхня „консервованість”, тобто стійкість і „відрефлексованість”, пов'язана з інтеріоризацією загальних соціальних цінностей.

Вагомим для нас є питання щодо з'ясування типів і класифікацій особистісних цінностей, що порушено в студіях Л. Кравченко, Г. Олпорта, М. Рокича, І. Сеніна, В. Тугаринова, В. Франкла. Не заперечуючи значущість наукових підходів цих науковців, ми узасаднююмося на позиції М. Рокича, який уважає, що існує два види цінностей: термінальні цінності (цінності-цілі) та інструментальні цінності (цінності-засоби) і що набір цих цінностей у будь-якої людини залишається незмінним, змінюється лише їхня ієархія [5]. Грунтовною є також ідея диференціації цінностей відповідно до певних життєвих сфер І. Сеніна, який виділив вісім термінальних цінностей у п'яти життєвих сферах: професійному житті, навчанні й освіті, сімейному житті, суспільному житті, захопленнях [4].

Отже, беручи до відома розглянуті вище позиції, ми пов'язуємо особистісні цінності майбутнього педагога з майбутньою професійною діяльністю й відносимо їх до термінальних цінностей, що реалізуються в професійному житті. Базуючись на положенні, що особистісними цінностями стають ті симисли, по відношенню до яких суб'єкт самовизначився (Г. Будінайте, Т. Корнилова), наполягаємо, що професійні цінності набувають статусу особистісних, коли ставлення до майбутньої професії стає симисловим. У цьому випадку будемо їх трактувати як професійно-особистісні цінності, що містять ціннісне ставлення до себе як майбутнього вчителя, майбутньої професії, до особистості учня, до спілкування з ним.

Динаміку розвитку симислових аспектів професійної компетентності майбутнього педагога ми висвітлюємо у форматі процесу симислогенезу. Це поняття прийшло в педагогіку й психологію з філософії (А. Пелипенко). Його психолого-педагогічну інтерпретацію подано в дослідженні І. Колесникової [2]. Ми, ґрунтуючись на її положеннях, трактуємо симислогенез майбутніх педагогів як низку послідовних трансформацій складників симислової сфери, пов'язаних з постійним породженням й оновленням симислової сфери.

Варто зазначити, що розвиток симислової сфери має циклічний характер, при цьому кожен цикл симислогенезу характеризується двома етапами: еволюційним і критичним, які супроводжуються відповідно процесами ієархізації й денерархізації елементів симислової структури. До того ж процес симислогенезу пов'язаний з динамічними симисловими процесами симислоутворення, симислоусвідомлення, симислобудівництва.

Звернемо увагу на те, що у процесі симислогенезу проявляється діадність симислу, що реалізується в його континуумній динаміці від мінімального до максимального насищення, а саме: від симислу, що становиться, – до того, що став, від невизначеного симислу – до певного, кристалізованого у формі ціннісного ставлення; від симислу, що осягається, – до осягнутого (І. Абакумова) [1]. При цьому динаміка симислового розвитку породжує постійну взаємодію між ситуативними симисловими проявами й тими симисловими структурами, що претендують на статус стійких. Симисловий розвиток особистості відповідає логіці від одиничного до загального.

Вагомим для розуміння сутності симислогенезу є положення щодо прояву симислів. На думку І. Абакумової цей процес проходить чотири стадії, а саме: 1) симислову дивергенцію;

2) розкриття смыслу, тобто його розуміння; 3) реалізацію смыслу (подію); 4) переживання смыслу (смысловий слід) [1].

Отже, смыслогенез майбутніх педагогів здійснюється в кількох напрямах, а саме:

1. Трансформація ситуативних смыслових структур (особистісний смысл, смыслова установка, смыслоутворювальні мотиви) у стійкі (смыслові конструкти, смыслові диспозиції, особистісні цінності).

2. "Смыслонасичення" від мінімального до максимального стану на підставі „уточнення й розширення” (В. Зінченко).

3. Ієрархізація смыслів, їх "кристалізація" (О. Леонтьєв).

4. Зміна динамічних смыслових процесів у послідовності: смыслоутворення, смыслоусвідомлення, смыслобудівництво.

Отже, ураховуючи окреслені позиції, розглянемо детальніше динаміку змін, які відбуваються у смысловій сфері відповідно до певних етапів формування професійної компетентності майбутнього педагога.

➤ I-й етап – професійно-адаптивний, перший курс навчання у ВНЗ).

На цьому етапі переважають ситуативні смыслові структури (смыслоутворювальні мотиви, особистісні смысли, смыслові установки), тобто професійні смысли ще є ситуативними й проявляються в межах конкретної ситуації. Загалом у процесі навчальної діяльності академічного типу відбувається „насичення” свідомості студента особистісними смыслами в контексті майбутньої професії. Смыслова динаміка пов’язана з процесом смыслоутворення, тобто переходом із потенційного, невербалізованого смыслу в актуалізований смысл, спрямований на формування смыслової установки, потреби особистості в саморозумінні як майбутнього педагога. Прояв смыслів пов’язаний зі смысловою дивергенцією.

➤ II-й етап – професійно-імітаційний. У межах цього етапу відбувається „уточнення й розширення” смыслів (В. Зінченко), а саме перехід від безпосередньо-емоційного смыслового сприйняття до вербалізації смыслів, підняття їх до рефлексивно-аналітичного та пізнавально-оцінного рівня. Смыслові утворення особистості піднімаються до того рівня, коли базова система смыслів уже представлена у свідомості студента достатньо цілісно й він може співвіднести певні ситуації та завдання, пов’язані з моделюванням контексту майбутньої професії зі своїм смысловим полем та своїми смысловими пріоритетами, тобто відбувається актуалізація смыслових структур „Я” при осмисленні суб’єктом професійної ситуації. Відтак, динамічний процес смыслоутворення поширюється процесом смыслоусвідомлення, а саме з’являється осмисленість знань, розуміння свого місця в професії, уміння зробити свій смысловий вибір, але поки що в певних ситуаціях. На цьому етапі відбувається розкриття, розуміння смыслу.

➤ III-й етап – професійний. Цей етап змінює попередні „еволюційні” і є „критичним”. Оскільки відбувається вичерпання вже актуалізованих смыслів і з’являються нові смысли, а саме нестійкі ситуативні (смыслова установка) змінюються стійкими (смыслова диспозиція, смысловий конструкт) смысловими структурами, що пов’язані із стійким смысловим ставленням особистості до майбутньої професійної діяльності, умінням зробити свій смысловий вибір, але вже не в певній ситуації, а в межах професійної діяльності в усій її багатогранності. Тобто відбувається процес смыслобудівництва, що є пріоритетним динамічним смысловим процесом на цьому етапі та який відбиває нове осмислення студентом майбутньої професії й самого себе в ній. До того ж стійке смыслове ставлення до майбутньої професії доповнюється смысловим ставленням до особистості учня. Прояв смыслу пов’язані з реалізацією смыслу в певних подіях, а також його переживанням, яке є смысловим слідом (за І. Абакумовою).

Таким чином, смыслова сфера є важливим складником мотиваційно-ціннісного компоненту професійної компетентності майбутнього педагога. В її структурі „за вертикальлю” виокремлюються смыслова установка, смыслові диспозиції професійні цінності. Динаміка смыслової сфери майбутніх педагогів „за горизонталлю” проходить шлях від смыслоутворення, смыслонасичення, актуалізації смыслів у певних ситуаціях до актуалізації

смислів у форматі професійної діяльності, їх ієрархізації та „кристалізації”. Окреслені позиції можуть стати базовими щодо розробки певних смислотехнологій.

Література:

1. Абакумова И. В. Обучение и смысл: смыслообразование в учебном процессе : монография / И. В. Абакумова. – Ростов н/Д. : Изд-во Ростов. ун-та, 2003. – 480 с.
2. Колесникова И. Е. Механизм смыслогенеза личности в онтогенезе: морфогенетический и онтологический контекст : монография / И. Е. Колесникова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 205 с. 3
3. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности / Д. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 2003. – 487 с.
4. Сенин И. Г. Опросник терминальных ценностей : руководство / И. Г. Сенин. – Ярославль : Содружество, 1991. – 19 с.
5. Rokeach V. The Nature of Human Values / V. Rokeach.– N. Y., 1973.

УДК: 371.937

КОЗЛАКОВА Г.О.,
док. пед. наук, професор,

– завідувач лабораторії проблем педагогіки і психології післядипломної педагогічної освіти, НДІ ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України,

КОВАЛЕНКО О.М.,
канд. істор. наук,

старший науковий співробітник відділу політики та врядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В РАМКАХ ПРОГРАМ СТАЖУВАННЯ ТА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ПОЛЬСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

В статті здійснено аналіз і розглянуто діяльність фондів та програм для іноземців в польських університетах, зокрема для українських студентів. Охарактеризовано документи, які уклали між собою Україна та Республіка Польща з питань освіти та науки. Стаття містить рекомендації та поради для студентів, які в майбутньому планують навчатись в Польщі.

Ключові слова: університет, стажування, українсько-польське співробітництво, навчальні програми, гранди, стипендії.

В статье осуществлен анализ и рассмотрена деятельность фондов и программ для иностранцев в польских университетах, в частности для украинских студентов. Охарактеризованы документы, заключили между собой Украина и Республика Польша по вопросам образования и науки. Статья содержит рекомендации и советы для студентов, которые в будущем планируют учиться в Польше.

Ключевые слова: университет, стажировки, украинский-польское сотрудничество, учебные программы, гранды, стипендии.

The article analyzed and reviewed the activities of funds and programs for foreigners in Polish universities, including for Ukrainian students. Characterized documents entered into an Ukraine and Poland for Education and Science. The article contains advice and tips for students who are planning to study in Poland.

Keywords: university, internships, Ukrainian-Polish cooperation, training programs, grants, scholarships.

Декілька років тому навчання за кордоном здавалося недосяжним явищем. В першу чергу через високі витрати. Сьогодні досить легко отримати іноземний диплом. Головне – це володіння необхідною інформацією. В даний час одним з найпопулярніших напрямів навчання за кордоном є Польща. Це пояснюється тим, що Польща перебуває близько до України, польська мова схожа на українську та російську і ціни за навчання відносно низькі. За деякими даними ВУЗи Польщі налічують 15 тисяч українців серед 36 тисяч усіх іноземних студентів. Співпраця між польськими та українськими університетами особливо

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ 85

ВИПУСК 85

Редакційна колегія: Ю.М. Коровайченко (в.о. головного редактора) та ін.

Комп'ютерна верстка і набір: Д.В. Нікітович, О.В. Вознюк

Рефлексією читача є погляд на проблему освіти як на засоби реалізації соціально-економічного розвитку країни. Важливість освіти визначається не тільки її функціями, але й тим, що вона є основою для формування ідеалічної місії, яка викликає відповідну відповідь від суспільства. Важливість освіти визначається не тільки її функціями, але й тим, що вона є основою для формування ідеалічної місії, яка викликає відповідну відповідь від суспільства.

Для підвищення якості освіти в Україні виникає проблема створення харчуваного державного підприємства з обсягом діяльності, яке буде відповісти потребам суспільства та економіки.

Підписано до друку 20.03 2015 р.

Формат А 4 Папір офсетний

Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Умов. друк. арк. 22,2 Обл.-вид. арк. 22,4

Наклад прим. Зам. №

Віддруковано з оригіналів замовника.

ФОП Корзун Д.Ю.

21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21

Тел.:(0432) 69-67-69, 603-000.

e-mail: info@tvoru.com.ua, <http://www.tvoru.com.ua>